

פרפראות

פאר

פרשת בהעלותך תשפ"ב

פרח

המנורה

בצורת שושן

וצורת מגן

דוד

פרפראות פאר

פרח המנורה בצורת שושן וצורת מגן דוד אות א'

כ, קושיא לדברי התוספות שהקב"ה נטמא
למש"ר מדין בניס למקום
כא, יש לבאר בג' אופנים מ"ש הקב"ה אני
מסגירה אני חולטה ואני פוטר
כב, אופן א'
כג, אופן ב'
כד, אופן ג'

א, פרח המנורה בצורת שושן וצורת מגן דוד

במדבר (בהעלותך ח' ד) וזה מעשה המנרה
מקשה זהב עד ירכה עד פרח

שמות (לו פסוק יז - יט) ויעש את המנרה זהב
טהור מקשה עשה את המנרה ירכה וקנה
גביעיה כפתריה ופרחיה ממנה היו, וששה
קנים יצאים מצדיה שלשה קני מנרה מצדה
האחד ושלשה קני מנרה מצדה השני, שלשה
גבעים משקדים בקנה האחד כפתר ופרח
ושלשה גבעים משקדים בקנה אחד כפתר
ופרח כן לששת הקנים היצאים מן המנרה,

משנה (מנחות פרק ג משנה ז) שבעה קני מנורה
מעכבין זה את זה,

רמב"ם (משנה מנחות פרק ג משנה ז) ופרח
כתבנית נץ השושן.

מלכים (א פרק ז פסוק יט) "וכתרת אשר על
ראש העמודים מעשה שושן באולם ארבע
אמות",

מצודת ציון (מלכים א פרק ז פסוק יט) שושן -
שם צמח ועל שהוא תמיד בת ששת עלין
קרויה שושן,

ישנם פרשנים הטוענים כי פרח השושן
המורכב מ-6 עלי גביע בצורה של "מגן דוד",

מפתח ענינים פרשת בהעלותך תשפ"ב

א, פרח המנורה בצורת שושן וצורת מגן
דוד
ב, ענותנותו של משה רבנו הביאתו להיות
רועה ישראל והרמוז בכתוב
ג, אברהם אבינו לא פנה אל הסגולה
הרוצה להחכים ידרים וי"ל באהרון שלא
שינה
ד, יש לבאר ע"ד המהרש"א בברכות ובבא
בתרא
ה, כמעשה המנורה מעשה השידוך ע"ד
המהר"ל
ו, סמך לדברים הנאמרין לשמח חתן וכלה
בדברי הבאי וכזב
ז, ביאור אגרא דבי הלולא מילי בדרך
הלצה
ח, המקור לאימרה מילה בסלע משתוקא
בתרין אלה אלדד ומידד
ט, למה צריך השי"ת לעבודת האדם כשיש
לו את עבודת המלאכים
י, שאלת הפילוסוף והביאור באור שמח על
הרמב"ם בשם זקנו
יא, ענותנותו של מרע"ה לגבי ענותנותו של
אברהם אבינו
יב, אברהם אמר עפר משה אמר מה דוד
אמר תולעת ביאור נפלא במהרש"א
יג, ביאור עניו מאוד שגם היצר הרע נכנע
לענותנותו
יד, יש לכוון הכתוב נפש רעבה כל מר מתוק
לבראתי לו תורה תבלין ע"ד החיד"א
טו, בראתי לו תורה תבלין, תבלין אחד יש
לי ושבת שמו ואין כאן אחד
טז, ביאור הכתוב לקחת מתנות ולא נאמר
קבלת מתנות
יז, הצל והכבוד בורחים ממי שרוסף
אחריהם
יח, בירור במ"ש כבוד גדול חלק הקב"ה
למרים שאמר אני כהן
יט, האם הקב"ה כהן גדול או כהן רגיל

הוא למעשה השושנה שבשיר השירים הרומזת לעם ישראל,

כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים כִּן רְעִיתִי בֵּין הַבְּנוֹת
(שיר השירים ב', ב'). "אֲנִי חֲבַצְלַת הַשָּׁרוֹן
שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים" (שיר השירים ב', א').

רש"י מפרש: חבצלת - היא שושנה. כלומר:
שושן, ומה שאנחנו קוראים בטעות שושנה -
זהו וַדָּ.

בספר השל"ה הקדוש בשער האותיות
מובא: "אֲנִי חֲבַצְלַת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הָעֲמָקִים"
...ויש בה ששה עלין... ונקראת שושנה...
שושנים הוא גם שם כלי נגון העשוי בצורת
שושנה (מצודות ציון על תהילים ס"ט, א').

במדרש רבה שיר השירים מובא, רבי יודן
אמר: "אֲנִי חֲבַצְלַת", לא היא חבצלת ולא
היא שושנה, אלא כל זמן שהיא קטנה הוא
קורא אותה חבצלת, הגדילה קורא אותה
שושנה חבצלת. ולמה נקראת חבצלת?
שחבויה בצלה.

ובספר "**פרדס רימונים**" מהמקובל הר"ר
משה קורדבירו זי"ע שער כ"ג, פרק כ"א
מובא: שושן - יש שושן אדום ושושן לבן.

קובץ תורני **אור תורה** סיוון תשע"ד סימן
קט"ו מכתב ו' עמוד תתקיג כותב,
שו"ת אגרות משה אם יש קפיידא להסיר הצורה
שקורין מגן דוד מפרוכת

שו"ת **אגרות משה** אורח חיים חלק ג סימן
טו כתב (ב' דר"ח אדר תשכ"ט. מע"כ ידידי
הרה"ג מהר"ר משה קיימאן שליט"א, רב
במאנטריי מעקסיקא).

בדבר הפרוכת שיש עליו צורת מגן דוד אם
יש בזה איזה חשש, הנה כפי שידוע זה מאות
בשנים שעשו ציור מגן דוד על פרוכות ועל
מעילים ומטפחות ולא היה מי שיערער על
זה, ואף שאין לנו מקור צורת המגן דוד, אין
בזה שום קפיידא, וגם יש בזה ענין להזכיר
שהשי"ת מלך למעלה ולמטה ולכל ד' רוחות
השמים, ושייכות שם דוד לא ידוע, ואולי
הוא סימן לדוד שבטח במלחמותיו על
השי"ת שהוא מלך למעלה ולמטה ובכל
רוחות השמים שלכן לא היה ירא ממלכי
בשר ודם ומחיילותיהם כציוי התורה.

אבל בכל אופן אף אם הוא בלא טעם איני
רואה בדבר שעשו כן זה מאות בשנים קודם
שהיו כת הציונים בעולם כלל ולא היו מינים

וכופרים בבתי כנסיות כלל שיהיה בזה חשש
איסור ואף לא משום מעשה לא טוב. ורש"י
להניחן על כלי הקדש ואין צורך לקורען
משם. ומה שכתבו גם תיבת ציון לא מתייחד
זה להכת ציונים ולא מחלוקת טוב להסיר
אותיות אלו כי צורת המגן דוד שעשו מכבר
על כלי הקדש היה בלא תיבת ציון, אבל ענין
איסור ליכא בזה כלל. ומש"כ בספר אוצר
דינים ומנהגים שאסור לעשות ציור וכל
דמות לאות אמונה אין לזה שום מקור ולא
שום טעם לחלוק בזה על דורות שלפנינו
שהניחו לעשות זה. והנני ידידו מוקירו, משה
פיינשטיין.

וכן התיר הראש"ל הרב יצחק יוסף בילקוט
יוסף סי' צ' לעשות סמל זה על פרוכת ארון
הקודש

ובספר **לדופקי בתשובה** ח"א סי' תתסה כתב
ש"יין מקור למגן דוד לא בקבלה ולא בזוהר
וכדו' אמנם בספר רזיאל המלאך יש רמז
לכך ועוד שסמל זה נמצא בקבר בדרום
איטליה וכן נמצא בחפירות מגידו וכפר נחום
ובספר אור החיים למהרא"ה כץ נכד הסמ"ע
כתב שיש בסמל זה שש קצוות וכן שיש שש
קצות אחיזה בספירת המלכות עכת"ד סי'
לדופקי בתשובה

ועוד ראיתי בספר דוד המלך ועוצמת
התהלים שהביא הרבה רמזים שיש במגן דוד
ובכללם שצורתו דומה לפרח השושן שצורתו
היתה צורת הפרח של המנורה ושכ"כ
הרמב"ם בפיה"מ מנחות פ"ג
ועוד שכן היו עמודי יכין ובעז בבית המקדש
וכן הובא שם בשם הגאון המקובל רבי
עמנואל חי ריקי בספרו המשכן וכליו מעשה
חושב שמות כ"ו י"ד שעל פי תיאורו נמצא
שגג אהל מועד היה מכוסה,

*****

ב, ענותנותו של משה רבנו הביאתו להיות רועה ישראל והרמז בכתוב

כתיב (במדבר בהעלותך פרק יב פסוק ג) "והאיש
משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני
האדמה"

כתיב (שמות ג' א'), "ומשה היה רעה את צאן
יתרו חתנו כהן מדין",

איתא במדרש (שמו"ר פ"ב פ"ב) **משה**, לא
בחנו הקב"ה אלא **בצאן**, אמרו רבותינו,
כשהיה מרעה"ה רועה צאנו של יתרו במדבר,
ברח ממנו גדי, ורץ אחריו עד שהגיע לחסות
(שם מקום), כיון שהגיע לחסות, נזדמנה לו

פרפראות פאר

בריכה של מים ועמד הגדי לשתות, כיון שהגיע משה אצלו אמר, אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא, עיף אתה, **הרכיבו על כתיפו והיה מהלך**,

אמר הקב"ה, יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, כך, חייך אתה תרעה צאני ישראל, **הוי ומשה היה רעה**, ע"כ,

מבואר כי ענותנותו ורך לבו של משה להיטיב לאחר, גרמה לו להיות רעה ישראל,

מבואר, שכאשר בא הקב"ה לגאול את ישראל ממצרים, ולהמירם מעבדי פרעה לעבדי הקב"ה, ראשית דרכו היתה בסנה שאמר לו הקב"ה של נעליך מעל לרגליך,

רמז בכתוב מלפנים זאת בישראל

כתיב, (רות פרק ד פסוק ז) "וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה לקים כל דבר שלף איש נעלו ונתן לרעהו וגו',

יש לרמז,

"וזאת לפנים בישראל על הגאולה", כשבא הקב"ה אל הגאולה של ישראל,

"ועל התמורה" כשבא להחליפם, להמירם מעבדי פרעה לעבדי ה', ע"ד מכאן ואילך עבדי ה',

"לקים כל דבר" לקיים את ישראל לו לעם,

"ושלף איש נעלו" "איש" זה משה כמ"ש (במדבר בהעלותך פרק יב פסוק ג) "והאיש משה עניו מאד",

ושלף נעלו כמו שאמר לו הקב"ה "של נעליך",

"ונתן לרעהו" מכיוון ומשה היה נותן לרעהו, כלומר לאחרים, כדאיתא במדרש

"ונתן לרעהו" זכה עי"כ "ונתן לרעהו" נתן לו הקב"ה להיות רעהו לרעות את ישראל.

*****

ג, אברהם אבינו לא פנה אל הסגולה הרוצה להחכים ידרים וי"ל באהרון שלא שינה

בהעלותך תשפ"ב

כתיב (במדבר ח' ב') "דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרת אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות", רש"י אל מול נר אמצעי שאינו בקנים, אלא בגוף של מנורה,

"ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיה כאשר צוה ה' את משה" רש"י, להגיד שבחו שלה אהרן שלא שינה:

יש לשאול, היעלה על הדעת שאהרון שושבינא דמטרוניתא ישנה ממה שנצטווה,

ועוד. למה הכתוב חוזר ואומר במה הוא לא שינה, שעשה כאשר נצטווה והעלה הנרות אל מול פני המנורה,

יש לבאר בדרך דרוש

איתא בגמרא (בבא בתרא דף כה עמוד ב') הרוצה שיחכים ידרים, ושיעשיר יצפין, וסימניך, שלחן בצפון ומנורה בדרום, רש"י, ידרים בתפלתו יחזיר פניו לדרום.

מבואר, כפירש"י, אל מול נר אמצעי שאינו בקנים, אלא בגוף של מנורה, ועוד יש לפרש, אל מול פני המנורה העלה נרותיה, שאהרון הכהן עמד אל מול פני המנורה רק בשעה שהעלה נרותיה, אבל בתפלתו לא שינה פניו אל מול פני המנורה ע"ד יחכים ידרים שמחזיר פניו לדרום כדי להחכים, ולכן כפלה התורה "ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיה כאשר צוה ה' את משה"

וכל זאת למה,

*****

ד, יש לבאר ע"ד המהרש"א
בברכות ובבא בתרא

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו וכו', ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום, דכתיב (בראשית י"ט כ"ז) וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, ע"כ,

כתב המהרש"א (ברכות ו' ע"ב ד"ה כל הקובע מקום) **איתא בגמרא** (ב"ב כ"ה) **כל הרוצה להחכים ידרים להעשיר יצפין**,

מבואר, דכל המשנה מקום תפלתו, הוא מקבל שפע וכח אלקי כפי אותו המקום והרוח, אבל הקובע לו מקום אחד לתפלתו

אם כן, למה צריך האדם להשתדל אחר האשה, שהרי גזירת הש"י הוא והחריצות שקר,

ואין זה קשיא, עכ"ל המהר"ל,

איך אומר המהר"ל אין זה קשיא על קושיה עצומה

יש להבין, למה אומר המהר"ל כי "אין זה קשיא", הרי קושיא עצומה יש כאן,

אך, ביאור בדברי המהר"ל שאומר (סוטה ב' ע"א), כי אין זה קשיא, מצינו במהר"ל בפרשת בהעלותך, כדלהלן.

היסוד לצורך לעסוק ולהשתדל בשידוך נמצא בדברי המהר"ל בפרשתנו

כתיב (במדבר ח' ד'), "וזה מעשה המנרה, מקשה זהב עד ירכה עד פרחו מקשה הוא, כמראה אשר הראה ה' את משה, כן עשה את המנרה",

כתב רש"י "כן עשה את המנורה" - מי שעשאה, ומדרש אגדה, ע"י הקב"ה נעשית מאליה, ע"כ,

כתב המהר"ל (גור אריה במדבר ח' ד'), וז"ל, והרי בפרשת תרומה (שמות כ"ה ל"א), ובסמוך בפרשתנו גם כן (רש"י, ח' ד' ד"ה כו), פירש, שנעשה המנורה על ידי הקדוש ברוך הוא.

ואין לומר, שמתחלה הראה לו הקדוש ברוך הוא לעשות, ולא היה יכול לעשות אף על גב שהראה לו, ועשאה הקדוש ברוך הוא,

דאם כן למה צריך לכתוב שהראה לו הקדוש ברוך הוא, כיון דלא למד משה מעשה המנורה כמו שהראה לו, אם כן מאי נפקא מיניה במה שהראה לו, הא לא למד,

אין לומר שהמנורה נעשית לגמרי מאליה

ונראה לי, (כתב המהר"ל), דודאי אי אפשר לומר שהיתה המנורה נעשית לגמרי מאליה, שהרי המנורה מצוה על ישראל לעשות, כדכתיב (שמות כה, ט), "את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו",

ועוד כתיב (שמות כה, לא) "ועשית מנורת זהב", שתיראה מזה שהיתה המצוה על ישראל לעשות המנורה, ואין לומר כלל שיהיו ישראל חסרים מצוה אחת,

בלי שינוי, הוא מייחד כחות אלקים לשם האחד האמיתי,

וזה אומרו אלקי אברהם בעזרו שנאמר וישכם וגו', שעל ידי אברהם נתייחד שמו יתברך ב"ה בעולם, וראוי לומר עליו אי חסיד, שזו ממדת חסידות הוא, שמבקש צרכיו ממדת הרחמים ואין פונה פניו לבקש גדולות בדרך אחר, עכ"ל המהרש"א,

הקובע מקום הכונה להקב"ה

ובכך אפשר לבאר, כל הקובע מקום, כלומר שהתפלל רק אל המקום ב"ה. ולא פנה לסגולות ולדבר אחר. לפיכך "אלקי אברהם בעזרו",

איתא בגמרא (בבא בתרא ט"ז ע"ב) רבי שמעון בן יוחאי אומר, אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו, מיד מתרפא, ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם - תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה.

כתב המהרש"א, מדוע לא נתרפא א"א באבן טובה שהיתה תלויה בצוארו,

לפי שיש בענין רפואת הגופות לחליים, דברים סגוליים, ויש רפואות טבעיות, ואברהם אבינו ידע בכל, גם רפואות סגוליים, וזו היא האבן טובה שהוא דבר סגוליי, ואע"ג דניתן רשות לאדם להתרפאות, ממדת תמימות לבקש רחמי שמיא, עכ"ל המהרש"א,

מבואר בדברי המהרש"א מהי דרכו של אאע"ה, ואפשר שזו היתה דרכו של אהרון שלא פנה אל הסגולות כמבואר, ולפיכך לא שינה סניו אל מול המנורה בשעת תפילתו

*****

ה, כמעשה המנורה מעשה השידוך ע"ד המהר"ל

איתא בגמרא (סוטה ב' ע"א) אמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, ע"כ,

כתב המהר"ל, (חדושי אגדות, סוטה ב' ע"א), יש מקשים על דברי חכמים, כיון שארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצא בת פלוני לפלוני,

משה את מטהו על הים ויולך ה' וגו'. ע"כ
לשון המהר"ל,

לפי"ז מבואר בדברי המהר"ל עצמו למה כתב
כי אין זה קשיא

ע"י חידוש יסוד נפלא זה, שכל מעשה
שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם
יתברך גומר על ידו. אפשר להבין היטב דברי
המהר"ל שהקשה על ההשתדלות בשידוך,
ואמר, כי החריצות שקר, וגם מה שכתב ואין
זה קשיא,

והוא משום, שכל מעשה שפועל השם, הכל
צריך פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו
לפיכך יש לעשות השתדלות לשידוך ואין
כאן חריצות שקר,

*****

ו, סמך לדברים הנאמרין לשמח חתן וכלה בדברי הבאי וכזב

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) אמר רב אשי
אגרא דבי הלולא, מילי.

בספר הערוך (אות מ"ם, בערך "מל" התרגום
השמיני מתוך י"ד), כתב, פירוש מילין, דברים
בעלמא נינהו, ולא היה מעשה מעולם, לא
היו דברים מעולם,

כדאיתא, (מסכת עבודה זרה לח ע"ב, עין יעקב
חולין אות ס"א), אמר רב אשי, אמר לי רבי
חנינא מילין ואמרי לה במילין, וברש"י שם,
מילין - דברי כזב הן.

וכן איתא בחולין (קל"ט ע"ב), אמר רב אשי
אמר לי ר' חנינא מילין, וברש"י שם מילין,
דברי רוח הן. עכ"ד הערוך,

ולפי"ז אפשר לומר, כי זו כוונת הגמרא אגרא
דבי הלולא מילי, פירושו, שניתן לשמח, גם
אם לא היה מעשה מעולם, לא היו דברים
מעולם, דברי כזב, ודברי רוח, כפירוש רש"י
והערוך.

*****

ז, ביאור אגרא דבי הלולא מילי בדרך הלצה

איתא בגמרא (ברכות ו' ע"ב) אמר רב אשי
אגרא דבי הלולא מילי.

אלא כך הפירוש, כי השליך הככר לאור,
והיתה נעשה המנורה באש כשהיה משה
מכה בפטיש עליה, ונעשה הכל.

ואם לא היה יודע משה רבינו צורת המנורה,
איך יעשה, אבל ידע באיזה מקום הגביעים
והכפתורים והפרחים, ושם היה מכה ונעשה
מאליה,

וכך מוכח במדרש (במדבר רבה פרשת בהעלותך
פרשה ט"ו אות י"ד), וכך איתא שם, אמר לו
הקדוש ברוך הוא השליך הככר לאור והיתה
נעשית מאליה כפתוריה ופרחיה ממנו, היה
מכה בפטיש והיא נעשית, עד כאן, מוכח
בפירוש שהיה נעשה על ידי הכאתו כמו
שאמרנו,

יסוד המהר"ל כי כל פועל שפועל ה' הכל צריך
פועל למטה והשם יתברך גומר על ידו

וכך הוא כל מעשה שפועל השם, הכל צריך
פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו.

שהרי קריעת ים סוף, שהקדוש ברוך הוא
עשה, ואפילו הכי הוצרך משה לעשות פעל
למטה, כדכתיב (שמות יד, טז) ואתה הרם ירך
ובקעהו, שהשם יתברך גומר על ידי אדם,
ודבר זה ברור.

ולפיכך היה צריך משה לדעת כל מעשה
המנורה, והיה פועל כפי מה שהיה יכול,
והקדוש ברוך הוא גומר על ידו, עכ"ל
המהר"ל בפרשתנו,

עוד כתב המהר"ל (שמות ב' י"ד) על הפסוקים
(שמות ב' י"ב-י"ד) "ויפן כה וכה וירא כי אין
איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול, ויאמר
"הלהרגני אתה אמר" וכתב רש"י מכאן
שהרגו בשם המפורש,

וכך כתב, ויראה לי לומר אף אם הרגו בשם
המפורש - עשה בו הכאה מועטת, כי צריך
לעשות פעולה למטה, ואז שם המפורש
פועל,

וראיה מדוד שהרג את גלית בשם המפורש
גם כן, כדכתיב (ש"א י"ז, מ"ה) "ואני בא אליך
בשם ה', ובמדרש שהרגו בשם, ולמה היה
צריך לזרוק בו האבן, אלא שהיה צריך הוא
לפעול פעולה למטה,

ומשה שקרע הים בשם המפורש - היה נוטה
במטהו על הים, שנאמר (ר' להלן י"ד כ"א) "ויט

**ט, למה צריך השי"ת לעבודת
האדם כשיש לו את עבודת
המלאכים**

מהספר מקדש מעט

**בספר "דעת קדושים" על הלכות סת"ם
וסביב לו יחנה הספר "מקדש מעט"**

הספר "דעת קדושים", מהרה"צ אברהם
דוד אבד"ק בוטשאטש, שהתקרב לחסידות
ע"י הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ'ב והצדיק
רבי משה לייב מסאסוב, אצל שני צדיקים
האלה רכש לעצמו דרך התורה והחסידות,
(חכמי ישראל, מהרה"ח דוד הלחמי),

הספר "מקדש מעט", היה מתלמידיו של
הדעת קדושים, ה"ה הרה"צ פייבל הלוי
מברודצין, וחבר הספר **מקדש מעט** על
הדעת קדושים, ומהם יקחו סופרי הסת"ם
את עיקר לימודם בדיני צורת האותיות,

**וכך כתב בהקדמת המקדש מעט לספר דעת
קדושים**, בקשתי להתחקות על שורש דבר
למצוא דברי חפץ,

**למה צריך הבוי"ת לעבודת האדם כשיש
לו את עבודת המלאכים**

יש להקב"ה רבוא רבוון מלאכי מעלה, אשר
מגערתו ישתוממו ויתמהו, ומה יתן ומה
יוסיף לו ציץ נובל הזה, איש, נתעב ונאלח,
אשר בעפר יסודו,

אמנם, לא באלה השרפים תהלתו ותפארתו,
כי המה שכליים נפרדים, ולא מבחירתם
יעבדו עבודתם, כי מראשית לזאת נוצרו,
ואם ימרו בפקודת אלקיהם, כרגע יאבדו
ויהיו לאין, והחומר לא ימנעם, ולא יעצורם
הגשם,

ואולם האלוקים בשמים מתפאר בעבודת
האדם, המורכב מגוש עפר, ויצרו רע
מנעוריו, אם הוא מאליו יבחר לו לעבוד
אלוקיו, וירום שכלו על חומרו,

עוד כתב ביאור נפלא עה"פ והאיש משה ענו מאד

וזאת נרמז בקרא (במדבר י"ב ג') "והאיש משה
ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה",

ותיבות "על פני האדמה", נראה כמיותר
ולאין צורך,

איתא בגמרא (כתובות דף טז עמוד ב) תנו רבנן,
כיצד מרקדין לפני הכלה, בית שמאי
אומרים, **כלה כמות שהיא**, ובית הלל
אומרים, **כלה נאה וחסודה**. אמרו להן ב"ש
לב"ה, הרי שהיתה חיגרת או סומא, אומרי
לה, **כלה נאה וחסודה**, והתורה אמרה, מדבר
שקר תרחק, אמרו להם ב"ה לב"ש,
לדבריכם, מי שלקח מקח רע מן השוק,
ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו, הוי אומר,
ישבחנו בעיניו, (עיי"ש בתוס ומפרשים,
לב"ה איך ניתן לומר דבר שאינן),

לפי הדברים דלעיל, שהבאנו סמך לדברים
הנאמרין לשמח חתן וכלה בדברי **הבאי וכזב**,
יש לומר בדרך הלצה, אגרא **דבי הלולא**
כלומר **לבית הלל**, ניתן לשמח במילי שהם
דברי הבאי וכזב, לפיכך אפשר לומר לבית
הלל **כלה נאה וחסודה** גם אם אין זה. וזהו
אגרא **דבי הלולא "מילי"**.

*****

**ח, המקור לאימרה מילה בסלע
משתוקא בתרין אלה אלדד ומידד**

**מאחר ואימרא זו התפרסמה בשם עשרות רבות של
ספרים כתב בספר מקורות לאמרות חכמה**

כתיב (במדבר יא כז) אלדד ומידד מתנבאים
במחנה, משה מת ויהושע מכניס את ישראל
לארץ רש"י

אמר על כך רבי **אברהם יהושע השיל**
מאפטא, זה המקור לפתגם,

איתא בגמרא (מגילה דף יח א) אמר רב דימי
אמרי במערבא מלה בסלה משתוקא בתרין
מלה שווה סלע ואילו השתיקה שווה שתי
סלעים דהנה כידוע לא זכה משה להביא את
בני ישראל אל הארץ ומת במדבר על שחטא
והכה את הסלע במקום לדבר אליו

וזה אפוא הפירוש **מלה בסלע** אילו פנה משה
אל הסלע במילים בדיבור **משתוקא בתרין**
היו השנים אלדד ומידד שותקים לא היו
מתנבאים וקוראים משה מת ויהושע מכניס.

*****

אכן בא הכתוב ללמד דעת, סבת ענוות
מרע"ה ושפלותו בעיניו,

אשר התפלאו חכמי לב, איך יצוייר בדעתו
להיות שפל מכל אדם, והלא ראה כי בו בחר

השי"ת לעשות על ידו הגדולות והנוראות,
וקרבו אליו, והעלהו גם עלה לשמי מרומו,
ושמונים יום היה עמו באין משען לחם
ומים,

אכן הקדוש מרע"ה, בהיותו משתוקק
לעבוד את בוראו בעבודה היותר רצויה
וחשובה בעיניו ית', מצא עצב בנפשו ונפל
לבו עליו,

כי אחרי אשר הי' כאחד מצבא המרום אשר
נזדכך חמרו וניתך מגופו חלק העפרי, עד
היותו חי וקיים במרום מבלי השתמש
בכחות חומריות,

ומעתה יגרע מעבודת שאר בני אדם אשר על
פני האדמה, כי הם, בעפר ואדמה יסודם,
ונרצה עבודתם יותר ממנו. כמבואר לעיל,
עכ"ל,

וזהו, "והאיש משה ענו מאוד מכל האדם
אשר על פני האדמה",

*****

י, שאלת הפילוסוף והביאור באור שמח על הרמב"ם בשם זקנו

בספר אור שמח (רמב"ם הלכות תשובה - פרק ד
- הלכה ד), כתב, והנני להזכיר פה דבר אחד
מאבי אבא, הוא זקני הרב ר' חנניה כהן
זצ"ל, שביאר בזה, הכתוב (במדבר י"ב ג')
"ומשה היה עניו מאוד מכל האדם אשר על
פני האדמה",

שאלת הפילוסוף איך יתכן זה בחיק האנושי

וכך כתב, וכבר נודע שאלת הפילוסוף איך
יתכן זה בחיק האנושי להיות שפל בערכו
ממי שפחות ממנו, הלא זה רק העדר הערכת
המעלות, ואם כי יש בזה דרושים עמוקים
למבין, בכל זאת יתכן להיות גם זה
מהענינים אשר הביאו לענוה גדולה,

מכיון ולא היה לו בחירה לאחר שעלה למרום

שהיה נעדר מן הבחירה ולא היה שייך בו
צווי להאמין, שהכל ראה עין בעין,

כי לזהרת חומריותו ובהירת גשמו, אשר
נתהפך לרוחני ונעלה יותר מכל הנבראים,
והיה רואה תמונת כבוד ד' פנים אל פנים,
והיה נעדר מן הבחירה ולא היה שייך בו צווי
להאמין, שהכל ראה עין בעין, והיה רואה
פעולת כל מצוה ומצוה,

והכי איתא (פסיקתא רבתי - פרשה כה) כך אמר
להם הקב"ה למלאכים, מה אתם אומרים
אשר תנה הודך על השמים ואינה נמצאת
אצלכם, למה כתב בה אנכי ה' אלהיך (שמות
כ"ב) כופרים אתם במלכותי, לא אצלי אתם
ואין אתם רואים דמות כבודי בכל יום,

לכן נהיה שפל בערכו, מול הפחות שבישראל
שהוא בתומתו צריך להאמין והוא בחירי,
ומאמין בהשגחת השם ובשלמותו
ובמצוותיו, וזה מאמר הכתוב "ומשה היה
עניו מאד מכל האדם", ובמה היה עניו,
שהמה על פני האדמה, ולא ראו מאומה,

והיה להם המצוה המיוחדת היא האמונה
ובכל מפעלם היו בחיריים, לא כן האיש
משה, איש אלקים, ועלה למרום שמים,
ודפח"ח, ע"כ,

ולפלא יחשב, למה לא כתב ביאור נפלא זה,
בספרו "משך חכמה" עה"ת.

*****

יא, ענותנותו של מרע"ה לגבי ענותנותו של אברהם אבינו

איתא בגמרא (חולין פ"ט ע"א), אמר רבא
ואיתימא רבי יוחנן, גדול שנאמר במשה
ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם,

דאילו באברהם, כתיב "ואנכי עפר ואפר",

ואילו במשה ואהרן, כתיב "ונחנו מה",

מה שאמר עניו מכל האדם יש לפרש יותר מא"א הנקרא אדם

איתא במדרש (רבה במדבר פרשה י"ג פסקה ג')

כתיב (משלי כ"ט) "גאוות אדם תשפילנו,
ושפל רוח יתמך כבוד"

א"ר תנחומא בר אבא "גאות "אדם"
תשפילנו" זה "אדם" הראשון וכו', "ושפל

רוח יתמך כבוד" זה אברהם, שהשפיל רוחו ואמר (בראשית יח) "ואנכי עפר ואפר"

לכך קרא אותו הקדוש ב"ה (יהושע יד),
"האדם הגדול בענקים", זה אברהם אבינו,
עכ"ל המדרש,

לפי"ז יש לומר, מה שאמר הכתוב "והאיש משה עניו מאוד מכל "האדם" אשר על פני

האדמה" הכונה **להאדם** הגדול בענקים שזה **אברהם אבינו** כדאיתא במדרש, וזהו גדול מה שנאמר במשה ממה שנאמר באברהם, כדאיתא בגמרא,

הרמז בכתוב עניו מכל האדם

וז"ש, אשר על פני האדמה, רמז לאברהם אבינו שאמר אנכי עפר ואפר שהוא **האדמה,**

שוב מצאתי פירוש זה בשפתי כהן על התורה. פרשת בהעלותך

וז"ל, **ואמר מכל האדם** לא כמו שאמרה מרים והלא גם באבות דיבר ה' מעלתו של משה היתה **מכל האדם אפילו מאברהם** שנקרא האדם הגדול בענקים, עכ"ל,

ענותנותו של משה רבינו לגבי אברהם אבינו באבות דרבי נתן

איתא באבות דרבי נתן (פרק ט) "והאיש משה ענו מאד" יכול שהיה ענו מחמת שלא היה נאה ומשובח ת"ל ויפרוש את האהל על המשכן (שמות מ' י"ט) מה משכן עשר אמות אף משה עשר אמות קומתו. יכול שהיה ענו כמלאכי השרת ת"ל מכל האדם מאדם אמרו ולא ממלאכי השרת.

יכול שהיה עניו כדורות הראשונים, (אברהם יצחק ויעקב, בנין יהושע) ת"ל על פני האדמה, מדורו אמרו **ולא מדורות הראשונים,**

*****

יב, אברהם אמר עפר משה אמר מה דוד אמר תולעת ביאור נפלא במהרש"א

איתא בגמרא (חולין פ"ט ע"א), אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר בר' שמעון, כל מקום שאתה מוצא דבריו של רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בהגדה עשה אזניך כאפרכסת,

כתיב (דברים ז' ז') "לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם", אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני,

נתתי גדולה **לאברהם** - אמר אנכי עפר ואפר,

למשה ואהרן - אמר ונחנו מה,

לדוד - אמר ואנכי תולעת ולא איש,

כתב המהרש"א (חולין פ"ט ע"א ד"ה נתתי גדולה לאברהם), מבואר, ברוב גדולה האדם יזכור שפלות בריאתו,

ולזה, אברהם הזכיר שפלות **תחלת היצירה** שנברא אדם הראשון מן **האדמה** וז"ש ואנכי **עפר** מתחלת היצירה, ואפר בסוף ע"ש ואל עפר תשוב,

ואהרן ומשה הוסיפו בשפלות יצירת שאר כל אדם אף שיצירת האדם היה מדבר שיש לומר עליו מה שהיא האדמה, אבל אנחנו מה היתה יצירתנו מדבר של כלום, ע"ד מאין באת, **מה היא,**

וזה"ש אין העולם מתקיים אלא בשביל משה כו' ר"ל כי בזה השפלות היצירה שאמרו **מה** מתקיים מאדם הראשון ואילך שאין כאן יצירה אלא מטפה סרוחה,

ודוד אמר (תהלים פרק כב ז) **ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם,** הזכיר שפלות היצירה פרטית שהיה בו, לפי מה שאחז"ל שהיה ראוי להיות נפל ביצירתו אלא שניתן לו עי' שנים שהיו חסרים לאדם בשביל חטאו עד אלף שנים יומו של הקדוש ברוך הוא,

וע"ז אמר ואנכי בתחלת יצירתי ראוי להיות נפל לבא מיד **לרמה ותולעה** אבל מהחסד אלקים היה שניתן לי שבעים שנה, **ולחרפת אדם** שנחסרו משנותיו בשביל חטאו שהיא **חרפתו של אדם** הראשון וק"ל: **עכ"ד המהרש"א**

עוד יש לכון אומרו ובזוי עם

יש לפרש במה שאמר ובזוי עם,

הכוונה להא דאיתא (יבמות ע"ו ע"ב) שהיו שביזו את דוד המלך שבא **מעם** אחר, וזהו **ובזוי עם,**

אבל ע"י עסק התורה, מתקן את היצר הרע עצמו, ועושהו טוב, וז"ש (קידושין ל"ב ע"ב, ב"ב ט"ז) בראתי יצר"ה בראתי לו תורה תבלין, דכמו שהתבלין מכשירין המאכל לאכילה כך התורה מכשרת היצה"ר שיעשה טוב, וז"ש יצה"ר אין לו תקנה, לו דייקא, לעשותו טוב אלא בדברי תורה,

וכך יש לפרש הכתוב, כאשר אדם מרגיש שבע בדברי תורה, יוכל להינצל מיצה"ר ויוכל להביס את הדבר הערב לו כמאמר הכתוב "נפש שבעה תבוס נפת",

אבל נפש רעבה, כאשר האדם רעב לדברי תורה, ע"ד הכתוב (עמוס פרק ח' י"א) "הנה ימים באים נאם ה' והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמע את דברי ה'", אז יתהפך יצה"ר לטוב, כפירוש הבני יששכר, וע"ד שביאר החיד"א בראתי לו תורה תבלין. וכך נהיה כל מר מתוק.

*****

טו, בראתי לו תורה תבלין, תבלין אחד יש לי ושבת שמו ואין כאן אחד

איתא בגמרא (קידושין ל"ב ע"ב, ב"ב ט"ז) בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין,

איתא בגמרא (שבת דף ק"ט עמוד א) מפני מה תבשיל של שבת ריחו נודף? - אמר לו: תבלין אחד יש לנו, ושבת שמו,

יש לשאול, אם גם תורה וגם שבת הם תבלין, א"כ אין כאן תבלין אחד,

יש לומר, ע"ד (שבת דף פ"ו עמוד ב) לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל, ויש לפרש, דכח התורה מכח השבת וכח השבת מכח התורה וחדא הם, ואיתא דתורה הנלמדת ביום השבת חשיבות מיוחדת אית לה.

*****

טז, ביאור הכתוב לקחת מתנות ולא נאמר קבלת מתנות

כתיב (תהלים ס"ח י"ט) "עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם"

והקשו, בלשון לקחת, הרי משה קיבל תורה ולמה אמר הכתוב שלקח התורה,

*****

יג, ביאור עניו מאוד שגם היצר הרע נכנע לענותותו

כתיב (במדבר י"ב ג') "והאיש משה עניו מאד" מכל האדם אשר על פני האדמה,"

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה ט' פסקה ז') הנה "טוב" זה יצר טוב, "מאד" זה יצר רע,

צדיק מהפך מר למתוק, יצר רע ליצר טוב

כתב בספר "אגרא דכלה" מבעל "בני יששכר", (פרשת תולדות), כתיב (בראשית כ"ו י"ג), "ויגדל האיש וכו' עד כי גדל מאוד". וכך כתב,

"ל על פי מה שאמרו רז"ל, (בראשית רבה ט'), והנה טוב זה יצר טוב, מאוד זה יצר הרע, וידוע, דזה הוא הצדיק הגמור המהפך מר למתוק, יצר הרע ליצר טוב, בסוד הסכמת מדת הדין למדת הרחמים, וזהו עד כי גדל "מאוד", שנתגדל אצלו המאוד, הוא היצר הרע, ונתהפך מר למתוק, והבן, ע"כ,

לפי"ז אפשר לפרש, "עניו מאוד", שמשנה רבינו היה עניו, שהיה גם היצר הרע מסכים לענותותו, וזהו עניו "מאוד".

*****

יד, יש לכוון הכתוב נפש רעבה כל מר מתוק לבראתי לו תורה תבלין ע"ד החיד"א

כתיב (משלי פרק כז פסוק ז) "נפש שבעה תבוס נפת ונפש רעבה כל מר מתוק"

איתא באבות דרבי נתן (פרק ט"ז) רבי שמעון בן אלעזר אומר אמשול משל למה יצר הרע דומה לברזל שהטילוהו לתוך האור בזמן שהוא בתוך האור עושים ממנו כל כלים שירצו אף כך יצר הרע אין לו תקנה אלא בדברי תורה שהוא כאש,

כתב בכסא רחמים מהחיד"א, (בפירושו על אבות דר"נ פרק ט"ז) אין לו תקנה אלא בדברי תורה, אע"ג דיש סגולות להכניעו, כמו אם יהיה עניו באמת, ומי שזכה ליראת שמים כתיקונה וכיוצא, כל זה מועיל לינצל ממנו,

יז, הצל והכבוד בורחים ממי שרודף אחריהם

כתיב (במדבר ט' ט"ו) "וביום הקים את המשכן **כסה הענן** את המשכן לאהל העדת",

כתיב (ישעיה ד' ה'), "וברא ה' על כל מכון הר ציון ועל מקראה **ענן יומם** ועשן ונגה אש

להבה לילה כי על כל כבוד חפה, וסכה תהיה **לצל יומם** מחרב, ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר" וגו',

ישעיהו הנביא מחבר בין הסוכה וענני הכבוד

כידוע, כי הסוכה עשויה לצל, והסוכה היא זכר לענני הכבוד,

איתא בגמרא (עירובין י"ג) כל המחזור על הגדולה גדולה בורחת ממנו, וכל הבורח מן הגדולה גדולה מחזרת אחריו, ע"כ,

מכאן למדו לומר, "כל הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו, וכל הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו",

הצל והכבוד בורחים מאדם הרודף אחריהם

צא וראה, כאשר יביט האדם אל הצל שהולך לפניו, וינסה לרוץ אחרי צלו, הצל יברח ממנו, ואין באפשרותו לתפוס את הצל, כמה שירוץ יותר, הצל יברח ממנו יותר, **ומנגד**, כאשר הצל נמצא מאחריו, גם אם ירצה בכל כוחו לברוח מהצל, הצל ירוץ אחריו,

ודומה לו שווה בשווה הוא ענין הכבוד, שכמה שיברח מהכבוד הרי הכבוד רודף אחריו, וכמה שירדוף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו,

בכך יש רמז לסמיכות העננים הקרויים ענני הכבוד, שעשויים **לכבוד**, אל סוכה העשויה לצל,

*****

יח, בירור במ"ש כבוד גדול חלק הקב"ה למרים שאמר אני כהן

איתא בגמרא (זבחים ק"א ע"א), **כתיב**, (במדבר י"ב ט"ו) "ותסגר מרים מחוץ למחנה

כתב בספר המקנה בהקדמתו על קידושין, ובספרו **פנים יפות** פרשת תרומה, **איתא במדרש** (תנחומא עקב י"א), הטעם שמשה רבינו **שיבר את הלוחות**, כדי לבטל הקידושין ולעשות ישראל **כפנויה שסרחה**, **ולא כאשת איש**,

קושיית בעל פנים יפות

וקשה טובא, **ממה נפשך**, אם קבלת משה רבינו הלוחות מהשי"ת עבור ישראל,

היה בתורת שליח **לקבלה** של עם ישראל, א"כ כבר נתקדשו בשעת קבלת הלוחות, ואין ביטול הקידושין בשבירה, מכיון שכבר נתקדשו,

ואם היה מש"ר שליח להולכה מאת השי"ת לישראל, ויתקדשו רק לכשיקבלום,

א"כ היה החטא קודם הקידושין, ולא היה צריך לשברם כדי לבטל הקידושין,

ותירץ, כי דברי **המדרש תנחומא**, שאומר כי שיבר את הלוחות כדי לעשות ישראל **כפנויה שסרחה**, **ולא כאשת איש**, יוכיחו,

כי כסף הקידושין היה ע"י ביזת מצרים וביזת הים, אלא, שהקידושין היו **בתנאי** על מנת שיקבלו את התורה,

א"כ **בחטא העגל**, מכיון שלא נתקיים התנאי, בטלו הקידושין למפרע, ולכן שיבר את הלוחות, כדי לעשות ישראל **כפנויה שסרחה**, **ולא כאשת איש**,

ומכיון ובטלו הקידושין היה צריך לשוב שנית ולקדשם ע"י לוחות שניות, ואז נצטוו על עשיית המשכן, וכיוון שנתנדבו לעשיית המשכן, נתרצה הקב"ה, **כדאיתא בתנחומא**, (פרשת תרומה אות ח') אמר הקדוש ברוך הוא, **יבוא זהב שבמשכן ויכפר על זהב שנעשה בו העגל**, וקדשם כבתחילה ע"י לוחות שניות, ע"כ תו"ד,

לפי"ז יש לומר, שלפיכך לא אמר הכתוב **קבלת מתנות**, אלא **לקחת**, כי הלשון לקחת אין בו הכרע אם היה שליח **לקבלה** או שליח **להולכה**, משא"כ אם היה אומר **קבלת**, הרי זה מוכרע שהיה שליח **לקבלה**.

פרפראות פארבהעלותך תשפ"ב

יש לברר, כשאמר הקב"ה אצל מרים, **"אני כהן"**, כדאיתא (זבחים ק"א ע"א), האם הכונה **לכהן גדול**, או שמא לקח לו הקב"ה לעצמו רק להיות **"כהן"**, ולא **"כהן גדול"** ואם לקח לו להיות **"כהן"** ולא **"כהן גדול"** יש לשאול מאי טעמא,

שבעת ימים" מרים מי הסגירה (שההסגר למצורע נעשה ע"י כהן), א"ת משה הסגירה, משה זר הוא (שאינו כהן) ואין זר רואה את הנגעים, וא"ת אהרן הסגירה, אהרן **קרוב** הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, (כדתניא בסנהדרין ל"ד ע"א, כל ריב וכל נגע, מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, רש"י), **אלא, כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים אותה שעה**, **"אני כהן"** ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטר, ע"כ,

י"ל שהדבר תלוי בדעת התוספות ומהרש"א

לדעת התוספות, דזה שהקב"ה ניטמא למשה רבינו, גם בהיותו כהן, משום שכהן מיטמא לבנים, וישראל נקראו **בנים למקום**, צריך לומר שהקב"ה הוא **כהן רגיל** ולא **"כהן גדול"**, משום שכהן גדול, **אינו מטמא לבניו**,

איתא בגמרא (סנהדרין ל"ט ע"א) אמר ליה **הוא מינא** לרבי אבהו, אלקיכם **כהן** הוא, דכתיב (שמות כ"ה ב') **"ויקחו לי תרומה"**, (ותרומה מקבל הכהן, א"כ), **כי קבריה למשה**, (כלומר, לאחר התעסקותו במת) במאי טביל, וכו', עי"ש, **מבואר**, כי הקב"ה **כהן הוא**,

ואפשר, דלפיכך לא בחר לו הקב"ה להיות **כהן גדול**, כדי שיוכל להיטמא למשה רבינו

קושית התוספות ותירוץ

הקשו התוספות, (סנהדרין ל"ט ע"א ד"ה במאי טביל), אותו המין ששאל, במה טביל הקב"ה לאחר שנטמא למשה רבינו, למה לא שאל

שלא היה מי שיטפל בו לקוברו, ואם היה כהן גדול, לא היה יכול לטפל בו, משום שכהן גדול אינו מטמא לבניו,

היאך נטמא, הלא כהן הוא, וכהן אינו מיטמא למת,

לפי המהרש"א היה הקב"ה כהן גדול

ולדעת המהרש"א, אפשר לומר שהקב"ה **"כהן גדול"** ויכול להיטמא למשה רבינו, מכיון שהדבר היחיד שכהן גדול יכול להיטמא, הוא **"מת מצווה"**, ודעת המהרש"א היא שהקב"ה יכל להיטמא למשה רבינו מכיוון שהיה מת מצווה,

מתרצים התוספות, אין זה קשיא, משום שישראל נקראו **בנים למקום**, וכהן מיטמא לבנו, ע"כ דברי התוספות,

ואפשר, דלפיכך לא רצה המהרש"א לומר כדברי התוספות, שהקב"ה ניטמא למשה רבינו, משום **בנים למקום**, משום דלא היה ניחא ליה לומר כי אין הקב"ה כהן גדול אלא כהן הדיוט, ולדברי התוס' אינו כהן גדול, דכהן גדול אינו מיטמא לבניו.

תירוץ המהרש"א לקושית התוספות (סנהדרין ל"ט א' ד"ה כי קברי למשה) וי"ל, דהיה סבר, דאיכא למימר דקבורת משה היה כעין **מת מצווה** כיון דלא ידע איש את קבורתו, **ומת מצווה מותר לכהן וק"ל**. עכ"ל המהרש"א,

מבואר בדעת התוספות

דזה שהקב"ה נטמא למשה רבינו, גם בהיותו כהן, משום שכהן מיטמא לבנים, וישראל נקראו בנים למקום,

מבואר בדעת המהרש"א

דזה שהקב"ה נטמא למשה רבינו, גם בהיותו כהן, משום שמשה רבינו היה כעין מת מצווה **ומת מצווה מותר לכהן**.

* * * * *

כ, קושיא לדברי התוספות
שהקב"ה נטמא למש"ר מדין בנים
למקום

איתא בגמרא, (זבחים ק"א ע"א), כתיב (במדבר י"ב ט"ו) ותסגר מרים שבעת ימים, (והסגרה ע"י כהן), מרים מי הסגירה, אם תאמר **משה** הסגירה, משה זר הוא (שאינו כהן) ואין זר רואה את הנגעים,

וא"ת אהרן הסגירה, אהרן **קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים**, (כדתניא בסנהדרין ל"ד ע"א, כל ריב וכל נגע, מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, רש"י),

יט, האם הקב"ה כהן גדול או כהן רגיל

אומר אף לא נגעי קרוביו, ואין הלכה כרבי מאיר, ע"כ, לפי"ז אפשר לומר, מכיון ורבנן אינם לומדים ההיקש, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, וסוברים דדנים דיני ממונות בלילה, ואין היקש למחצה, א"כ אינם סוברים גם ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים,

והא אמרינן דאין הלכה כרבי מאיר, אלא כרבנן, דנגעים נראים בקרובים, ממילא אפשר לומר, כי הקב"ה סבר כרבנן אליבא דהלכתא, ולפיכך היה יכול להיטפל במרים, אעפ"י שקרוב הוא, והברייתא שאמרה אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, אתא לדברי רבי מאיר, כדאיתא בתוס'.

אך לפי"ז יש לעיין, למה היה הקב"ה צריך לטפל במרים, אם אמרינן שהקב"ה נהג אליבא דהלכתא כרבנן, שאדם רואה נגעי קרוביו, א"כ גם אהרון יכל לנהוג כרבנן, ולטפל במרים,

על זה יש לומר, דאה"נ גם אהרון יכל לטפל במרים, אליבא דהלכתא שאדם רואה נגעי קרוביו, אך רצה הקב"ה לחלוק כבוד גדול למרים באותה שעה, ולפיכך אמר אני כהן ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה.

כד, אופן ג'

כתבו התוס' (זבחים ק"א ע"א), בד"ה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, וטעמא דרבי מאיר, שאומר אף לא נגעי קרוביו, כדמפרש באחד דיני ממונות, (סנהדרין ל"ד ע"ב), מקיש ריבים לנגעים ונגעים לריבים, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, ורבנן לא מקשי, דסברי דיני ממונות בלילה, ע"כ,

לפי"ז אפשר לומר, מכיוון דילפינן דאין לקרוב לדון דיני נגעים, מהיקש מדיני ממונות, והטעם שאין לדון ריבים ע"י קרוב הוא משום נוגע בדבר,

א"כ אפשר לומר שהקב"ה יכול להיות קרוב, אך אינו נוגע בנוגע בדבר, ולכן אין ההיקש חל על הקב"ה, ולפיכך יכול הקב"ה לדון גם אם הוא קרוב,

אבל יש לעיין, בטעם הדבר שאין ריבים ע"י קרובים, אם הוא רק בגלל נגיעה בדבר, שאז אין הקב"ה בכלל, או מטעמים אחרים.

*****

אלא, כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים אותה שעה, אני כהן ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה, ע"כ,

ע"פ דברי התוספות יש להקשות קושיא רבא

יש להקשות, לפי מה שכתבו התוס' (סנהדרין ל"ט ע"א ד"ה במאי טביל), שמה שניטמא הקב"ה למשה רבינו, אע"פ שכהן הוא, משום שכהן מטמא לבנים, ובני"י נקראים בנים למקום,

אם כן, כמו שלא יכל אהרון לטפל במרים מדין קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים, גם הקב"ה הוא קרוב אצל בניו, ואין קרוב רואה את הנגעים. ואיך יכל הקב"ה לטפל במרים להסגירה לחולטה ולפוטרה,

*****

כא, יש לבאר בג' אופנים מ"ש

הקב"ה אני מסגירה אני חולטה

ואני פוטרה

כב, אופן א'

אין הכי נמי, לפי דברי התוס' שהקב"ה ניטמא למשה מדין "בנו של מקום", יקשה ממה שטיפל הקב"ה במרים, הרי יש לה דין "בתו של מקום" והוי ליה להקב"ה דין קרוב, ואין קרוב רואה את הנגעים, אלא צ"ל שהקב"ה ניטמא למש"ר, כדברי המהרש"א, משום "מת מצוה" ולא משום "בנו של מקום", ואה"נ, אין לו להקב"ה דין קרוב, ולפיכך יכל לטפל במרים, אך לפי זה יש לעיין, אם דברי התוס' שיש להקב"ה דין קרוב, ולפיכך יכול להיטמא למש"ר יהיו מופרכים, ממה שטיפל במרים, וצ"ע.

ואפשר שמשום קושיא זו לא רצה המהרש"א לומר כדברי התוספות.

כג, אופן ב'

כתבו התוס' (זבחים ק"א ע"א), בד"ה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, פלוגתא היא במסכת נגעים (פ"ב מ"ה) דתנן כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו, ואתא תנא ברייתא דהכא כרבי מאיר,

וטעמא דרבי מאיר, כדמפרש באחד דיני ממונות, (סנהדרין ל"ד ע"ב), מקיש ריבים לנגעים ונגעים לריבים, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, ורבנן לא מקשי, דסברי דיני ממונות בלילה, ע"כ,

כתב הרע"ב במשנה במסכת נגעים (פ"ב מ"ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ר"מ

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל
"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161555 נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com